

IMPACTE TERRITORIAL DE LES INSTAL·LACIONS D'ENERGIES RENOVABLES.

Jordi Pujol Soler

Enginyer Industrial

Que els recursos energètics fòssils s'exhauriran en un termini breu, és clar (Estudi de Carles Riba "Recursos energètics i crisi. La fi de 200 anys irrepetibles"). També és clara la incidència negativa de la seva combustió en el canvi climàtic. En aquest context, Ramon Sans Rovira ha plantejat i està desenvolupant el projecte denominat TE21 (Transició Energètica del s XXI), amb l'objecte d'analitzar, quantificar i programar la conversió del sistema energètic actual, basat en combustibles fòssils, en un altre basat totalment en energies renovables, amb uns consums energètics menors degut a la millora de rendiments i a la modificació d'usos i costums inapropiats, però mantenint uns nivells de confort i benestar dignes i acceptables.

La implantació intensiva, però distribuïda, de generació renovable, com a substitut majoritari i gairebé total de les energies fòssils actuals, és evident que comportarà un impacte en el territori i en el paisatge. Els aparells de generació (fotovoltaica, termosolar, eòlica, etc.) s'hauran d'ubicar en llocs que en determinats casos passaran desapercebuts, però en d'altres seran visibles o molt visibles i també comportaran practicar vies d'accés amb moviments de terres que en algun punt poden no ser innocus.

Evidentment, hi ha d'haver una sensibilitat molt especial, molt fina i rigorosa de respecte al paisatge i els entorns, per determinar la ubicació més idònia d'aquestes instal·lacions. Són preses de decisions gens simples que requereixen reflexió i contrast de parers; en aquests casos les presses i tirar pel dret són sempre contraproductes. Però, alhora, tinc la sensació que caldrà modificar certes concepcions estètiques i de paisatge i, sobretot, que a nivell general s'haurà de tenir molt clara la funció d'aquestes instal·lacions i el profund convenciment que són imprescindibles.

Unes reflexions.

Quan observem un objecte, o una composició d'objectes, que comporten un ús, i ens plantejem la seva estètica, l'aspecte de la seva funcionalitat n'és indissociable. Un element ens pot semblar molt lleig o agressiu, però quan coneixem la seva funció i el per què d'aquella forma o ubicació, ens pot fer canviar totalment la nostra percepció i ens pot arribar a resultar agradable. També pot ser a l'inrevés, que quan coneixem la seva funcionalitat ens pot resultar desagradable o antiestètica.

Del primer cas podria ser l'exemple del para-xocs de plàstic del cotxe Renault 5, aparegut a finals dels anys 70. La Maria Aurèlia Capmany comentava que la primera impressió va ser horrorosa. Un element de plàstic, gris, de fireta. Comparat amb el para-xocs clàssic, metàl·lic, brillant, que rematava amb elegància el vehicle, li resultava

ofensiu. Explicava que un cop li van explicar els avantatges que tenia el nou element de plàstic, a partir d'aquell moment va tenir la percepció que aquella peça encaixava perfectament en el conjunt i que li resultava estètica i agradable.

Un exemple de la situació contrària seria el pont de Calatrava en Bac de Roda/Felip II, a Barcelona. La primera impressió va ser molt agradable, però al percebre que aquells enormes i potents arcs eren decoratius amb una ficció de necessitat estructural, la sensació va ser d'una cosa ostentosa i banal. I compte que no vol dir que no hi puguin haver elements superflus amb finalitats exclusivament estètiques. Però en aquest cas la sensació va ser de desproporció i engany a la seva funció.

De cara a la implantació intensiva de generació renovable, una de les tasques imprescindibles i urgents serà donar tota la informació i divulgar-la a tots els nivells, de forma clara, transparent i sense cartes amagades, sobre la greu situació dels recursos energètics fòssils actuals i de les solucions alternatives per poder mantenir un benestar material present i futur digne. El Projecte TE21 esmentat va en aquesta direcció. Un dels objectius ha de ser que quan calgui encaixar les instal·lacions d'energies renovables en el territori es faci amb una sensibilitat exquisida, però, alhora, es parteixi del convenciment social de la seva necessitat, cosa imprescindible per tirar endavant amb èxit aquest canvi de paradigma energètic. Si la presència d'un aerogenerador, per posar un exemple, en una carena produís, ja d'entrada, un rebuig absolut serà difícil avançar en aquest projecte. Com diu Josep Puig, aquests tipus de problemes tenen un altre caire quan una determinada comunitat participa econòmicament en la gestió d'aquestes instal·lacions de generació.